Ylijohtaja Esko Ranto

Harrastamisen Suomen malli; kokemukset mallin toimivuudesta ja miten toiminta saadaan juurtumaan pysyväksi toimintatavaksi kunnissa?

Harrastamisen Suomen mallin päätavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Tarkoituksena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Käytännössä malli tapahtuu paikallisesti kunnissa. Kunta kuulee lasten ja nuorten toiveita heille mieluisista harrastuksista ja tekee kuulemisen pohjalta harrastuslukujärjestyksen. Näille harrastuksille kunta valitsee parhaat järjestäjätahot ja ohjaajat. Mallin koordinaatioon ja toteutukseen kunta voi hakea valtionavustusta.

Harrastamisen Suomen mallin keskiössä on harrastusten mieluisuus lapselle ja nuorelle. Harrastusmalli luodaan aina paikallisesti lasten ja nuorten kuulemisessa saatujen toiveiden pohjalta. Yhtenä työkaluna tässä on käytetty koululaiskyselyä, johon vastasi yli 200 000 lasta ja nuorta. Kyselyn tulokset toimitettiin kouluille ja paikalliset mallit luotiin tulosten pohjalta. Valtakunnallisesti harrastustoiveiden kärjessä olivat parkour, kuvataide, elokuvat, ruuanlaittoja kiipeily.

Pilottivaiheessa keväällä 2021 harrastamisen Suomen mallin rahoitusta haki 117 kuntaa. Koronaepidemiasta huolimatta pilottivaihe lähti hyvin käyntiin ja palaute lapsilta, nuorilta, kunnista ja harrastusten järjestäjiltä on ollut pääosin positiivista. Pilottivaiheen kokemusten jälkeen avustushaun kriteereihin tehtiin pieniä korjauksia ja elokuussa 2021 harrastamisen Suomen malli aloitettiin 235 kunnassa, mallin piirissä on 1900 koulua ja 400 000 lasta ja nuorta.

Harrastamisen Suomen mallin ensimmäinen varsinainen toimintalukuvuosi on siis käynnissä. Palaute kentältä on edelleen pääosin positiivista. Kuten aina uuden toimintamallin käynnistyessä, esiin on noussut myös haasteita. Haasteelliseksi on osoittautunut suosituimpien harrastusten koulutettujen ohjaajien löytäminen. Lisäksi osa harrastustoimijoista on kokenut haasteelliseksi harrastamisen Suomen mallin paikallisuuden, jossa käytännöt ja toimintamallit ovat kunnissa hyvinkin erilaisia.

Kuntien ja harrastustoimijoiden tehtäviä helpottamaan on perustettu harrastamisen Suomen mallin yhteyspiste, jonka koordinaattori työskentelee Opetushallituksessa. Yhteyspisteen tavoitteena on helpottaa kuntien ja harrastustoimijoiden kohtaamista sekä yhteydenpitoa ja tukea laadukkaan harrastustoiminnan järjestämisessä. Harrastamisensuomenmalli.fi –sivuille on koottu hyviä, toimiva käytäntöjä kuntien ja harrastustoimijoiden välillä, tietoa mallista sekä toimijoiden yhteystietoja.

Harrastamisen Suomen mallin 2. vaiheen työryhmä aloitti työskentelynsä kesäkuussa 2021. Työryhmän tehtävänä on tehdä ehdotus harrastamisen Suomen mallin vakiinnuttamisesta ja pysyvän mallin luomisesta. Tässä yhtenä mahdollisena työkaluna on nostettu esiin harrastamisen Suomen mallin lakisääteistäminen. Harrastamisen Suomen malliin on rahoitusta 14,5 milj. euroa vuodessa. Rahoitusta harrastamisen Suomen mallin koordinaatioon ja toteuttamiseen voivat hakea kunnat aluehallintovirastoista. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa mukaan saataisiin kaikki manner-Suomen kunnat. On todennäköistä, että kuntamäärän kasvaessa kuntien omarahoitusosuutta joudutaan entisestään kasvattamaan, jos määrärahaa ei tulevina vuosina lisätä. Harrastamisen Suomen mallin onnistumisesta ja vaikuttavuudesta on tarkoitus tehdä arviointi, kun riittävästi kokemuksia on olemassa.